

Motion till riksdagen 2008/09:Sk11

av **Lars Johansson m.fl. (s, v, mp)**
med anledning av prop. 2008/09:62

F-skatt åt fler

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionens förslag på ändringar i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229).
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder som begränsar möjligheten att få F-skattsedel då vederbörande varit inblandad i skattefusk eller annan brottslig verksamhet.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder som ökar möjligheten att återkalla F-skattsedel då vederbörande varit inblandad i skattefusk eller annan brottslig verksamhet.

Är det svårt att få F-skatt?

Den nya borgerliga regeringen lovade i sin regeringsförklaring att minska svårigheterna med att få F-skattsedel. En utredning om översyn av kraven för F-skattsedel tillsattes i augusti 2007. I utredningsuppdraget låg att se över självständighetsrekvisitet i inkomstskattelagens näringsverksamhetsbegrepp. Syftet i denna del var att det skulle bli enklare att starta näringsverksamhet för dem som bara hade en eller ett fåtal uppdragsgivare. Vidare skulle det också utredas om det var ändamålsenligt att behålla kravet på att bedriva näringsverksamhet för att få F-skattsedel. Utredningen redovisade sitt resultat i betänkandet *F-skatt åt fler* (SOU 2008:76) i juli 2008. Utredningen gav egentligen föga stöd för regeringens problembeskrivningar.

Alltfler har F-skattsedel, vilket talar emot problembeskrivningen att det är så få som får skattsedel och så svårt att få den. Vid utgången av år 2000 var 609 794 personer registrerade för F-skatt. Denna siffra hade ökat till 754 189 år 2007, dvs. en ökning med knappt 24 %. Antalet ansökningar om F-skatt har också ökat i stort sett årligen, från 67 828 ansökningar år 2000 till 81 565 år 2007.

Fel! Okänt namn på

Avslagen på ansökningar om F-skattsedel är få. Under 2007 avslogs 2 075 ansökningar. Antalet avslag på grund av att det inte var fråga om näringsverksamhet var 919. Det innebär att ca 1 % av antalet ansökningar avslogs av detta skäl. Denna siffra har legat relativt konstant sedan år 2000; längre tillbaka i tiden går inte betänkandet.

Uppgiften om att bara 1 % av alla ansökningar om F-skatt avslås utifrån att det inte rörde sig om näringsverksamhet fanns redan i utredningens direktiv. Utredningens egen undersökning bekräftade detta samtidigt som den visade att mindre än en halv procent av avslagen var avslag på grund av att självständighetsrekvisitet inte var uppfyllt.

I antal avslag handlade självständighetsrekvisitet, enligt utredningens betänkande (s. 113) om ca 330 ansökningar år 2006. Inte heller med de föreslagna ändringarna skulle alla dessa sökande få F-skattsedel.

I sammanfattningen (s.18) konstaterar utredningen utifrån sin granskning av avslagen 2006 att det var relativt få ansökningar som avslogs enbart på grund av att antalet uppdragsgivare var för få. Flertalet avslogs för att arbetet skulle bedrivas under alltför anställningsliknande förhållanden, och i dessa fall saknade antalet uppdragsgivare betydelse!

Utredningen avfärdade därmed en utbredd myt, nämligen den att det skulle vara svårt att få F-skattsedel och att detta hämmar företagandet. Det fanns heller inga mätbara skillnader mellan hur mäns och kvinnors ansökningar behandlas. Utredningen ifrågasatte även det samband som regeringen i direktiven underförstått hävdade: att det skulle finnas ett samband mellan antal utfärdade F-skattsedlar och nyföretagande.

I den andra vågskålen, även för regeringen, har kontrollproblematiken legat. Redan med gällande regler finns ett möjligt problem med oseriösa företagare som ingen vill ge ökat spelutrymme. I sig utgör dessa ett konkurrensproblem, och infiltrationen i näringslivet av den organiserade brottsligheten är också ett allvarligt hot mot seriösa företagare. Samtidigt bör sägas att utredningen *F-skatt åt fler* konstaterat att återkallelsegrunderna av F-skattsedel (missbruk av densamma och näringsförbud) inte förefaller ha använts i någon större utsträckning av Skatteverket.

Att det ska bli enklare att starta och driva företag är en ambition vi delar, men då utredningen visat att F-skattereglerna knappast var något problem skulle regeringen utifrån utredningens resultat ha kunnat lämna frågan. I stället har regeringen valt att lägga fram en proposition som bäddar för stora bekymmer inte minst eftersom regeringen har ändrat utredningens förslag till förändring av lagtexten och valt att lyfta fram partsavsikten.

Propositionen äventyrar den arbetsrättsliga gränsdragningen mellan arbetstagare och uppdragstagare och riskerar att minska uppbördseffektiviteten.

Upplösning av arbetstagarbegreppet

Då skatterättens gränsdragningar mellan inkomstlagen tjänst och näring, eller mellan A-skattsedel och F-skattsedel, ligger nära den för arbetsrätten

grundläggande gränsdragningen mellan arbetstagare och uppdragstagare så finns det vid varje förändring i skatterättens gränsdragningar en risk att denna smittar av sig på arbetsrätten.

Det finns två sorters smittoeffekter, som i utredningen benämns rättsliga och sociologiska.

Rättsliga smittoeffekter uppstår då en gränsdragning på ett rättsområde påverkar hur domstolar gör en liknande gränsdragning på ett annat område, t.ex. om det faktum att en person beviljats F-skattsedel tillåts påverka bedömningen hos en domstol eller myndighet som har att avgöra huruvida personen är att anse som arbetstagare i arbetsrättslig mening. Skatteverkets bedömning, vilken grundar sig på andra kriterier än de som gäller inom arbets- och socialförsäkringsrätten, blir därmed styrande eller skapar en presumtion att personen är uppdragstagare.

I utredningens direktiv fanns en uttalad önskan om en sammansmältning av begreppen inom olika rättsområden, något som hade kunnat leda till önskad rättsliga smittoeffekter där skatterättsliga avgöranden skulle kunna påverka Arbetsdomstolens och de allmänna domstolarnas praxis.

Sociologiska smittoeffekter uppstår när det faktum att en person beviljats F-skattsedel påverkar hur denna person betraktas arbetsrättsligt i vardagen, dvs. i andra situationer än då en domstol eller myndighet har att bedöma personens status. En person med F-skattsedel betraktas ofta i praktiken som uppdragstagare även arbetsrättsligt trots att Skatteverket inte gjort någon sådan bedömning. Relationen mellan uppdragsgivaren/arbetsgivaren och uppdragstagarer/arbetstagarer kommer därför att präglas av antagandet att den arbetspresterande parten inte har de rättigheter som skulle tillkomma denne enligt arbetsrätten.

I kommittédirektiven, betänkandet och propositionen betonas att antalet uppdragsgivare inte ska ha någon avgörande betydelse, dvs. att uppdragstagarer enbart arbetar åt en uppdragsgivare ska inte vara något hinder för att få F-skattsedel. Vidare framgår att det också av regeringen anses som naturligt att en uppdragstagare startar sin verksamhet med den tidigare arbetsgivaren som sin första uppdragsgivare. Det är omöjligt att förutse spridningseffekterna och hur arbetsmarknadens parter kommer att anpassa sig till de föreslagna lättnaderna i möjligheten att få F-skattsedel. Frågan kan ställas på sin spets om vissa företag utifrån propositionens lagändring beslutar att helt upphöra att ha personal eller att ha vissa personalkategorier anställda. I stället tvingas de anställda att ansöka om F-skattsedel för att kunna behålla jobbet eller få jobb. Dessa anställda förlorar sitt arbetsrättsliga skydd och måste sätta sig in i skatte- och annan företagsadministration.

Regeringens förslag stärker arbetsgivarnas möjligheter att laborera mellan ett anställnings- och ett uppdragsförhållande gentemot löntagarna. Detta underminerar anställningsskyddet och hela den svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtal som det främsta instrumentet för att reglera löner och anställningsvillkor. I stället öppnas det upp för godtycklighet. Precis som i frågan om att försäkra arbetslöshetsförsäkringen finns risken också här att

Fel! Okänt namn på

den fackliga organisationsgraden minskar och att löntagarnas inflytande i arbetslivet därmed reduceras.

Även andra beslut som fattats av den borgerliga regeringen är sammankopplade med F-skattefrågan. Mindre framgångsrika företeelser som vårdnadsbidraget och avdrag för hushållstjänster ska stimuleras och stödjas genom det aktuella förslaget. I propositionen står det (s. 25):

”Det kan inte heller uteslutas att den som enbart hyr ut sin arbetskraft till kortare uppdrag hos flera olika uppdragsgivare kan anses bedriva näringsverksamhet”.

Genom detta kan alltså våra barnvakter ”förädlas” till näringsidkare.

Skatteverkets kontrollmöjlighet

Det föreslagna utvidgade näringsbegreppet, såsom det slutligen har utformats och förklarats i författningskommentaren, kommer i många fall att medföra en ökad osäkerhet för den som ansöker om F-skattsedel.

Eftersom F-skattsedel kan tilldelas redan när det finns en avsikt att starta en näringsverksamhet har Skatteverket normalt inte någon möjlighet att vid ansökningstillfället göra en djupare kontroll av om den beskrivna verksamheten slutligen kommer att uppfylla kraven för näringsverksamhet eller inte. Ofta har verksamheten över huvud taget inte kommit i gång när ansökan om F-skattsedel lämnas in, dvs. det finns inga ingångna avtal, och de föreslagna nya kriterierna i propositionen – graden av beroende respektive integration i uppdragsgivarens verksamhet – går därmed inte att bedöma. Det blir därför i praktiken omöjligt för Skatteverket att vid ansökningstillfället åtskilja de två olika kategorier som man beskriver i författningskommentaren (s. 33 i propositionen), dvs. de som typiskt sett inte ska tilldelas F-skattsedel och de som ska det. Detta kan komma att medföra att fler som ansöker och tilldelas F-skattsedel inte kommer att uppfylla kraven för näringsverksamhet när den slutliga bedömningen i samband med taxeringen görs. Det är mycket viktigt att den som tilldelas F-skattsedel kan känna sig säker på att den beskrivna verksamheten också kommer att beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Att anställda kan tvingas eller lockas till att ansöka om F-skattsedel innebär också problem för Skatteverket. Det kan vid själva taxeringen visa sig vara tveksamt om deras respektive tänkta verksamheter uppfyller kraven. Propositionens lagförslag kan innebära en ärendeökning för Skatteverket. Med tanke på kraven att ansökningar om F-skattsedel ska behandlas likartat och snabbt kan denna ärendeökning bli svårhanterlig.

Osäkerheten gäller om den preliminära bedömningen av om näringsverksamhet bedrivs, som görs i samband med tilldelningen, kommer att stämma överens med den slutliga bedömningen som görs först vid taxeringen. Det gäller särskilt i de fall där sökanden avser att enbart ställa sin arbetskraft till förfogande, vilket redan i dag är en vanlig grund för ansökan om F-skattsedel inom olika branscher. Betänkandet ger inga konkreta exempel på vilka nya

kategorier uppdragsgivare som skulle kunna få F-skattsedel med de föreslagna ändringarna. Förslaget är således otydligt och ger ingen reell vägledning vare sig för presumtiva nya företagare eller för Skatteverket.

Regeringen har lämnat utredningens förslag

Regeringen har inte följt utredningens förslag utan ändrat i förslaget till förändring i lagtexten. Partsavsikten har flyttats upp och blivit det viktigaste kriteriet trots att utredningen var ense om att inte ge partsavsikten den största betydelsen. Regeringens förslag river alltså upp denna enighet.

Det bör då också noteras att remissinstanserna positionerat sig med en annan lagtextskrivning än den som nu föreligger i propositionen. Det finns anledning att anta att flera remissinstanser, inte minst de fackliga organisationerna, hade avgett mer kritiska synpunkter till den lagtext och de författningskommentarer som nu finns i propositionen.

Det är överlag svårt att se när personer utifrån den nya lagstiftningen *inte* kan bedömas vara näringsidkare. En vikarie eller extraanställd vid jul kan bli näringsidkare utifrån följande text (författningskommentarer, s. 32 i propositionen).

En verksamhet som innefattar att man hyr ut sig själv för kortare uppdrag till olika uppdragsgivare kan dock komma att bedömas annorlunda. Det kan vara fråga om att ersätta ordinarie anställda till följd av tillfälligt behov av arbetskraft till exempel på grund av sjukfrånvaro eller att rycka in vid arbetstoppar. Det kan i sådana fall förekomma att tjänsterna tillhandahålls under sådana former och villkor att det är fråga om självständig verksamhet.

Lite påpassligt har också ordet "bland annat" strukits i propositionen jämfört med i lagrådsremissen. Lagrådsremissens text löd nämligen: "En verksamhet som bl.a. innefattar.

Dessutom står det tidigare i propositionen (s. 26):

Den omständigheten att uppdragstagaren utför arbetet i uppdragsgivarens lokaler eller använder dennes maskiner behöver inte innebära att vederbörande är inordnad i uppdragsgivarens verksamhet.

Vilken löntagare kan med detta synsätt inte klassas som näringsidkare?

Regeringen måste återkomma med förslag

Utredningen *F-skatt åt fler* kom egentligen fram till att en lagändring inte behövdes men såg sig ändå tvungen att leverera någon form av lagändringsförslag. Regeringens proposition visar tydligt att regeringen, oavsett utredningens resultat och förslag, ville ha större och tydligare förändringar – förändringar som ska stärka arbetsgivarna, försvaga arbetsrätten, underminera

Fel! Okänt namn på

fackliga organisationers arbete samt understödja andra borgerliga favoritprojekt som avdrag för hushållstjänster. Vad detta betyder för skattekontrollen tycks också ointressant för regeringen.

Mot bakgrund av ett växande hot från både oseriösa företagare och kriminella organisationers ökande aktivitet inom tidigare ”seriösa” branscher är det märkligt att regeringen i sin proposition inte tagit tillfället i akt att ställa några krav på innehavarna av F-skattsedlar. Den liberalisering som föreslagits skulle mycket väl kunna ha kombinerats med större möjligheter att vägra utfärda F-skattsedlar och att återkalla dem i de fall då det uppenbart handlar om oseriösa företagare eller kriminella. Regeringen bör även titta på Skatteverkets förslag om exempelvis tidsbegränsad F-skattsedel. Regeringen måste ha förtroende för att myndigheter som Skatteverket oväldigt sköter sina uppgifter och att dessas kontroller sker på ett serviceinriktat sätt och i gott syfte. I fråga om prövning och återkallande av F-skattsedel måste regeringen återkomma till riksdagen med förslag.

Stockholm den 12 november 2008

Lars Johansson (s)

Laila Bjurling (s)

Christin Hagberg (s)

Britta Rådström (s)

Birgitta Eriksson (s)

Helena Leander (mp)

Raimo Pärssinen (s)

Fredrik Olovsson (s)

Hans Olsson (s)

Marie Engström (v)